

Sak 2/21: Tildeling av tilskudd for 2022 og tilsagn for 2023 fra Riksantikvarens post 79

1. september 2021 ble det innført forskrift for post 79. Samtidig ble ny rutine innført, hvor fylkeskommunen har fått overført oppgaven med faglig vurdering av hvilke tilskudd og tilsagn som skal tildeles, innenfor en ramme som Riksantikvaren setter. Riksantikvaren er klageinstans for tildelingen.

Verdensarvkoordinator har gjort en kartlegging av andre fylkeskommuners forvaltning av post 79. Den viser at Rjukan-Notodden Industriarv er alene om gjennomføring av administrativ tildeling med forankring i partnerskapet verdensarvrådet. De andre fylkeskommunene praktiserer ulike versjoner av forankring, og deretter politisk behandling i et hovedutvalg i fylkeskommunen.

Slik arbeider Vestfold og Telemark fylkeskommune med post 79 gjennom året:

- Fylkeskommunen ved verdensarvkoordinator er ansvarlig for forvaltningen av post 79
- Fylkeskommunen ved verdensarvkoordinator sørger for årlig annonsering av ordningen
- Fylkeskommunen ved verdensarvkoordinator mottar søknader innen 1. november
- Verdensarvkoordinator kaller inn arbeidsgruppe i november. Gruppen har medlemmer fra kulturarv + andre seksjoner i fylkeskommunen ved behov for andre fagkompetanser. Gruppen lager en intern prioritering som resulterer i en ramme som kan omsøkes Riksantikvaren.
- Den første prioriteringen før søknad om ramme legges frem for verdensarvrådet i desembermøtet. Verdensarvrådet gir sitt innspill til prioriteringer og søknad om ramme før den sendes RA fra verdensarvkoordinatoren.
- Fylkeskommunen ved verdensarvkoordinator søker RA om ramme.
- Når rammen foreligger i februar kalles arbeidsgruppen fra november inn igjen til et fordelingsmøte. Der fattes vedtak om tilskudd og eventuelle relevante vilkår som referatføres i internt behandlingsskjema.
- Fylkeskommunen ved verdensarvkoordinator sender vedtaksbrev.
- Fylkeskommunen ved verdensarvkoordinator håndterer innkomne utbetalingsanmodninger og lukker prosjekter.

Et av de fremste kriteriene for tildeling, er hvorvidt prosjektet er forankret i forvaltningsplanens tiltaksdel. Fylkeskommunen vil derfor i arbeidet med neste utgave av forvaltningsplanen, foreslå at det gjennomføres en årlig revidering av forvaltningsplanens tiltaksdel. Arbeidet med tiltakenes finansiering bør da vektlegges sterkere enn i dagens versjon av forvaltningsplanen. Det vil kunne øke tilfanget av finansieringskilder, og gi mer presise forventninger til mulighetene for de enkelte tiltakene. Årlig revidering av tiltaksplanen vil gi verdensarvrådet jevnlig mulighet til å komme med innspill og vurdere status for tiltakenes fremdrift. En oppdatert tiltaksdel vil styrke forvaltningen av post 79 og andre tilskuddsordninger. Revideringen kan gjennomføres av partnerskapet gjennom verdensarvkoordinatorene, og legges frem for verdensarvrådet i vårmøtet.

Andre kriterier som settes for den faglige forvaltningen av post 79 fra Riksantikvaren, henter vi fra tilskuddsbrevet fra RA, samt RAs veileder til posten.

- Ved tildeling av tilskudd skal etablerte verdensarvkoordinatorstillinger prioriteres med maksimalt kr. 1 200 000.
- Informasjonen mottakeren sender inn som har betydning for beregning av tilskuddsbeløp og tildeling, skal kontrolleres og at disse kontrolltiltakene skal dokumenteres.

- Tilskuddene er tidsbegrenset til tre år. Det vil si at vedtak om tilskudd fra statsbudsjettet 2022 kan brukes ut 2024. Etter utløpet av det tredje året bortfaller tilskuddet automatisk, også muligheten til å be om utbetaling.
- Tilsagnene er lovnader om tilskudd for neste budsjettår. Det er viktig at tilsagn som virkemiddel brukes aktivt og strategisk for å sikre størst mulig måloppnåelse gjennom økt forutsigbarhet. Tilsagn bør prioriteres til eiere av større prosjekter som strekker seg over lengre tid, eventuelt prosjekter som krever lengre planlegging før iverksetting.
- Riksantikvaren og Riksrevisjonen kan foreta stedlig kontroll og innhente nødvendig dokumentasjon ved kontroll med fylkeskommunens forvaltning av tilskuddsordningen.
- Følgende prioriteringer vil bli vektlagt:
 - Verdensarvområdets prioriteringer i forvaltningsplanen.
 - Kapasitet, kompetanse og finansiering til å gjennomføre tiltaket.
- Fylkeskommunen og Riksantikvaren kan selv prioritere og initiere andre oppgaver og tiltak.
- Tiltak og prosjekter som bidrar til å bevare de universelle verdiene som er definert i innskrivingsdokumentet gjennom istandsetting og bærekraftig bruk.
- Tiltak og prosjekter som fremmer kompetanse om håndverksteknikker, istandsetting av kulturminner, skjøtsel, tradisjonell bruk med videre.
- Tiltak og prosjekter som fremmer bærekraftig reiseliv og næringsvirksomhet som styrker verdensarvverdiene.
- Tiltak og prosjekter som stimulerer til lokalt engasjement og eierskap.
- Tiltak og prosjekter som omhandler forskning og produksjon av ny kunnskap om verdensarven.
- Tiltak og prosjekter som belyser risikohåndtering, slik som brannsikring og beredskap for å sikre verdensarven mot uønskede klima, natur- og miljøpåvirkninger.
- Hovedregel er at tilskuddet ikke skal overstige 50-70 % av budsjettet. Unntaket fra dette er tilskuddet til verdensarvkoordinatorer. Andre tiltak må vurderes ut fra formålet til tiltaket, kulturminnets verdi, eiers nytte og om det foreligger urimelig stort vedlikeholdsarbeid. Dette må vurderes og dokumenteres i den enkelte saken.

Tildeling 2022

7,5 millioner i tilskudd og 4 millioner i tilsagn skal tildeles for henholdsvis 2022 og 2023. Tildelingsmøte ble avholdt 9. februar, og verdensarvkoordinator samt to personer fra seksjon for kulturarv utgjorde ny tildelingsgruppe. Under følger beskrivelser av årets tildelinger, se også sakspapirene for sak 13/21 og Riksantikvarens tilskuddsbrev for ytterligere opplysninger.

Prosjekt: Verdensarvråd med sekretariat

Hvem søker: Vestfold og Telemark fylkeskommune

Hvilke tiltak skal gjennomføres: Drift av verdensarvkoordinator, verdensarvråd og sekretariat

Hvilken sum søkes: 1 200 000

Tildeling 2022: 1 200 000

Tilsagn 2023: 0

Kategori: Drift

Forvaltningsplanen: Partnerskapets organisering

Bevaringsstatus: Ikke relevant

Hvem skal gjennomføre: Verdensarvkoordinator

Prosjekt: Ovnshus A

Hvem søker: Hydroparken AS

Hvilke tiltak skal gjennomføres:

Søknaden gjelder større istandsettingsarbeider på Ovnshus A som har pågått med finansiering fra post 79 siden 2019. Tempoet i prosjektet har vært lavt fordi sikringsmidler fra post 79 har vært prioritert til store prosjekter andre steder. Prosjektet vil styrke kompetansen til håndverkere. Prosjektet gjelder rehabilitering av fasade mot nord, øst og vest, i tillegg til 25 % av hovedtaket og tak over trafobrygg.

Vurdering:

Ovnshus A er Hydros første regulære produksjonslokale som huset 32 Birkeland og Eyde lysbueovner som mottok strøm fra kraftstasjonen Svelgfoss I. Bygget var i opprinnelig drift 2. oktober 1907 til 6. april 1934. Ovnshus A er et signifikant objekt, og en sentral del av verdensarven Rjukan-Notodden Industriarv. Sikringsarbeidene er nødvendige for å sikre verdensarvens fremragende universelle verdier. Bygget er i dårlig teknisk stand med tilstandsgrad 3. Bygget skal istandsettes for videre bruk av bygget. Gjennomføring av istandsettingen som er gjort hittil har basert seg på omfattende analyser av historisk dokumentasjon. Prosjektet er hittil tildelt 5 350 000 fra post 79. Prosjektet bidrar til å styrke verdensarvens universelle verdier gjennom istandsetting og bærekraftig bruk.

Hvilken sum søkes det om: 7 500 000

Tilskudd 2022: 4 000 000

Tilsagn 2023: 1 500 000

Kategori: Sikring og istandsetting

Forvaltningsplanen: I tiltaksplanen er Ovnshus A nevnt eksplisitt som et prioritert tiltak i perioden 2020-2023, under mål 2.1.

Bevaringsstatus: Signifikant objekt

Hvem skal gjennomføre: Hydroparken AS og innleide håndverkere

Prosjekt: Skiltplan fase 3

Hvem søker: Norsk Industriarbeidermuseum

Hvilke tiltak skal gjennomføres:

Det skal settes opp totalt 22 skilt, 9 på Notodden og 13 på Rjukan. Skiltene vil delvis erstatte eksisterende skilt og delvis bli plassert på nye steder i verdensarven. Skiltene vil være på norsk, tysk og engelsk.

Vurdering:

Gjennomføring av skiltplanens faser har pågått siden 2016. Skiltene bidrar til god formidling av enkeltobjekter og miljøer i verdensarven. Fase 3 har hittil vært tildelt 300 000 fra post 79. Prosjektet stimulerer til lokalt engasjement og eierskap og bidrar til å styrke verdensarvens fremragende universelle verdier gjennom formidling.

Hvilken sum søkes det om: 216 425

Tilskudd 2022: 200 000

Tilsagn 2023: 0

Kategori: Formidling

Hva sier forvaltningsplanen: Tiltaket er eksplisitt nevnt som et prioritert tiltak i perioden 2020-2023, under 6.1

Bevaringsstatus: Signifikant objekt, oppsluttende verdi, hensynssone bevaring

Hvem skal gjennomføre: Verdensarvsenteret, Norsk Industrierbeidermuseum

Prosjekt: Tømmerrenna

Hvem søker: Hydro Energi AS

Hvilke tiltak skal gjennomføres:

Omtrent 100 meter av konstruksjonen skal istandsettes i sone B. Arbeidet krever at det etableres en tilkomstvei for gjennomføring av istandsetting og vedlikehold, og denne tilkomstveien vil også kunne benyttes som turvei senere.

Vurdering:

Prosjektet Tømmerrenna antas å kunne ferdigstilles i 2024 dersom det tilføres tilstrekkelige midler. Prosjektet viser hvordan Hydro måtte finne nye løsninger i samarbeid med tømmerindustrien ved etablering av den nye industrien som trengte fossene fri for tømmer. Ny turvei vil gi innbyggere og turister til Notodden tilgang til Tinfos kulturmiljø. Prosjekt Tømmerrenna har pågått i ulike faser siden 2016, og har mottatt 8 600 000 i tilskudd fra post 79 siden 2018. Prosjektet stimulerer til lokalt engasjement og eierskap, og bidrar til å styrke verdensarvens fremragende universelle verdier gjennom istandsetting.

Hvilken sum søkes: 4 912 676

Tilskudd 2022: 1 000 000

Tilsagn 2023: 500 000

Kategori: Istandsetting

Hva sier forvaltningsplanen: Omhandles i mål 4.1: De oppsluttende verdier er sikret, om nødvendig juridisk, slik at opprinnelig preg og hovedstruktur bevares. Istandsetting og videreutvikling ivaretar de historiske verdiene.

Bevaringsstatus: Oppsluttende verdi

Hvem skal gjennomføre: Hydro Energi/Bilfinger

Prosjekt: Company Towns – tilskudd til istandsettelse hus i privat eie – Rjukan og Notodden by

Hvem søker: Vestfold og Telemark fylkeskommune

Hvilke tiltak skal gjennomføres:

Tildelinger til private eiere av verneverdige bygg.

Vurdering:

Tilskuddsordningen bidrar til lokalbefolkningens engasjement for verdensarven. Prosjektet bidrar til å sikre verdensarvens fremragende universelle verdier gjennom antikvarisk istandsetting av objekter i bedriftsbyene og utvikling av håndverkskompetanse.

Hvilken sum søkes: 1 000 000

Tildeling 2022: 1 000 000

Tilsagn 2023: 1 000 000

Kategori: Istandsetting

Forvaltningsplanen: Omhandles i mål 2.1: Verdensarvområdets autentisitet og integritet er ivaretatt og forbedret, og signifikante objekter er i bruk.

Bevaringsstatus: Hensynssoner regulert til bevaring

Hvem skal gjennomføre: Private eiere og kvalifiserte håndverkere

Prosjekt: Forprosjektering av brannvarslingsanlegg – Fjøset, Rjukan Varelager, bolighus, posthus og apotek

Hvem søker: Tinn kommune

Hvilke tiltak skal gjennomføres:

Tilskuddsmidler er tenkt benyttet til forprosjektering av brannvarslingsanlegg til bygningene Fjøset og Gamle sentrum. Det skal utarbeides en beskrivelse for hvordan innstallering av brannvarslingsanlegg kan utføres, inkludert hvor mange detektorer skal installeres, type detektorer, plassering av detektorer etc.

Vurdering:

Dette er andre del av et overordnet prosjekt i regi av Tinn Brannvesen hvor byen er delt i verneverdige områder. Planleggingen skal gjøres med grunnlag i Norconsults ROS-analyse som er utarbeidet i en tidligere fase. Prosjektet bidrar til risikohåndtering.

Hvilken sum søkes: 300 000

Tilskudd 2022: 100 000

Tilsagn 2023: 0

Kategori: Sikring

Hva sier forvaltningsplanen: Mål for risikohåndtering - 9.1 Utsatte objekter er tilstrekkelig brannsikret

Bevaringsstatus: Signifikant objekt

Hvem skal gjennomføre: Tinn Brannvesen - Tinn kommune har rammeavtale med Erichsen og Horgen når det gjelder brannrådgivning.

Prosjekt: Kraftstasjon i juvet under hengebrua - Vemork

Hvem søker: Hydro Energi

Hvilke tiltak skal gjennomføres:

Bevare ruinen av kraftstasjonen under Vemorks-brua.

Vurdering:

Ruinen er i tilfredsstillende grad foreløpig sikret, og prosjektet kan utsettes 1 år. Prosjektet ble bevilget 300 000,- i 2021. Prosjektet bidrar til å bevare de fremragende universelle verdiene gjennom istandsetting.

Hvilken sum søkes: 1 800 000

Tilskudd 2022: 0

Tilsagn 2023: 1 000 000

Kategori: Sikring

Forvaltningsplanen: Mål for Bevaring og styrking av relevante oppsluttende verdier 4.1 De utvalgte kulturminnene settes i stand

Bevaringsstatus: Oppsluttende verdi

Hvem skal gjennomføre: Bilfinger

Prosjekt: Hydrogenfabrikken – Tungtvannskjelleren – Oppdatert landskapsplan

Hvem søker: Norsk Industrierbeidermuseum

Hvilke tiltak skal gjennomføres:

Det skal gjøres utbedringer i det nå oppgravde landskapet rundt sikringsbygget til tungtvannskjelleren. Det skal utføres VA-arbeider, anlegges en parkeringsplass hvor det i dag lagres materialer, og landskapet rundt avtrykket av hydrogenfabrikken skal tilbakeføres til slik det så ut i 1930.

Vurdering:

Prosjektet vil bidra til å styrke den helhetlige formidlingen av Vemorkanlegget. Fabrikkleplenen vil markere hvor hydrogenfabrikken sto foran Vemork kraftstasjon. Ettersom det er behov for istandsetting av signifikante objekter i verdensarven, ble ikke prosjektet prioritert for 2022.

Hvilken sum søkes: 5 000 000

Tildeling 2022: 0

Tilsagn 2023: 0

Kategori: Formidling

Forvaltningsplanen: Mål for besøkshåndtering 7.5, samt mål for verdiskaping 8.2 og 8.4

Bevaringsstatus: Del av områdefredningen.

Hvem skal gjennomføre: Norsk Industriarbeidermuseum og kvalifiserte entreprenører

Prosjekt: Åpning av museumsbygg Tungtvannskjeller og etablering av busstilbud

Hvem søker: Norsk Industriarbeidermuseum

Hvilke tiltak skal gjennomføres:

Museumsbygget over Tungtvannskjelleren skal åpnes med et høytidelig arrangement. For å øke bærekraften i besøkstrafikken til Rjukan og Vemork, skal det etableres en ordning med shuttlebuss fra Rjukan stasjon til Vemork.

Vurdering:

Åpningsarrangementet vil gi god oppmerksomhet ikke bare til Tungtvannskjelleren, men også til kraftstasjonen Vemork som er et signifikant objekt i Rjukan-Notodden Industriarv. Etableringen av en shuttlebuss-tjeneste fremmer bærekraftig reiseliv og næringsvirksomhet som styrker verdensarvverdiene, men fremstår som en driftsoppgave som ikke kvalifiserer for tilskudd fra denne tilskuddsposten.

Hvilken sum søkes: 2 500 000

Kategori: Formidling

Forvaltningsplanen: Mål for besøkshåndtering 7.5, samt mål for verdiskaping 8.2 og 8.4

Bevaringsstatus: Områdefredning

Hvem skal gjennomføre: Norsk Industriarbeidermuseum